

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN GELİR-HARCAMA İLİŞKİSİ (ERZURUM İLİ ÜZERİNE BİR UYGULAMA)

Zeynep KARACA*
Gürkan ÇALMAŞUR**
Hüseyin DAŞTAN***

Alınış Tarihi: 06 Ağustos 2018

Kabul Tarihi: 15 Eylül 2018

Öz: Bu çalışmanın amacı, Erzurum ilinde öğrenim gören üniversite öğrencilerinin gelir-harcama ilişkisini ve öğrencilerin şehrin ekonomisine olan etkisini belirlemektir. Bu amaca ulaşmak adına 815 öğrenci için anket hazırlanmıştır. Harcama gruplarına ait gelir esneklikleri engel fonksiyonları aracılığıyla hesaplanmıştır. Sonuç olarak, gıda, giyim-ayakkabı, barınma, ulaşım ve eğitim-öğretim harcamalarının zorunlu harcamalar, haberleşme, kişisel bakım, eğlence, sosyo-kültürel, şans oyunları ve diğer harcamaların ise öğrenciler açısından lüks harcamalar niteliğinde olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Tüketim Harcamaları, Engel Eğrisi, Gelir Esnekliği, Erzurum

THE RELATIONSHIP INCOME-EXPENDITURE OF THE UNIVERSITY STUDENTS (AN APPLICATION ON ERZURUM)

Abstract: The aim of this study is to analyze income-expenditure of the university students in the Erzurum province and the contribution of students on province economy. To obtain this purpose a questionnaire was applied at sample to 815 students. Income elasticity of expenditure for this group was found with the help of Engel function. Food, clothing and footwear, sheltering, transportation and education, expenditures required for students are estimated as compulsory expenditure. Although communication, personal care, entertainment, culture, game of chances and other commodities alcoholic beverages, cigarette and tobacco and other commodities expenditures are determined as luxury good.

Keywords: Consumption Expenditures, Engel Curve, Income Elasticity, Erzurum

I. Giriş

Sosyal bir bilim olan iktisat insanların toplumdaki faaliyetlerini ele almaktadır. Söz konusu aktivitelerin esas görevi ihtiyaçların giderilmesini sağlamaktır. İhtiyaçlarının tatminini gerçekleştirmek için insanlar mal veya hizmet tüketmektedirler. Kaynakların kıt olması sınırsız olan ihtiyaçların giderilmesinde insanları tercih yapmaya yönlendirmektedir. Bireylerin tercihlerinin farklı olması ise bireylerin tüketim kalıplarının benzersiz olmasına yol açmaktadır. Bireylerin farklı ihtiyaçlarını ne oranda giderdikleri sorusu,

* Dr. Öğr. Üyesi, Erzurum Teknik Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü

** Doç. Dr., Erzurum Teknik Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü

*** Doç. Dr., Erzurum Teknik Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü

uzun bir zaman dilimi içerisinde bilim adamlarının büyük önem verdikleri sorulardan birisini oluşturmaktadır (Özer vd., 2010: 232).

Gelir ve tüketim harcamaları arasında bulunan matematiksel ilişkiyi tüketim fonksiyonu olarak ifade etmek mümkündür. Söz konusu ilişki, toplam harcamalar ve gelir arasında betimleneceği gibi, ayrı ayrı harcama grupları ile gelir karşısında da denklem biçiminde gösterilebilir (Tarı vd., 2006: 169). *Tüketici, belirli bir zaman dilimi içerisinde sabit olan gelirini, farklı mal veya hizmetler karşısında, mal veya hizmete sarf edeceği son para biriminden elde edeceği marjinal faydalar birbirine denk hale gelecek biçimde tahsis ederek faydasını en fazla yapmaya çalışmaktadır* (Yaylalı, 2004: 96). Birey faydasını maksimum yapmak için kendisini kısıtlayan gelirini de dikkate almaktadır. Bireyin kısıtlı olan gelirinin harcama grupları içerisinde ne oranda paylaştırıldığı büyük önem arz etmektedir.

Tüketim harcamaları ve gelir arasındaki ilişkinin tespiti üzerine yapılan araştırmalar 18. yüzyıla kadar uzanmaktadır. Konuyla ilgili ekonometrik yapılan ilk çalışma, 1857 yılında Alman istatistikçi Ernst Engel tarafından gerçekleştirilmiştir. Engel ilgili çalışmayı Belçikalı işçiler üzerinde uygulamıştır. Çalışmadan elde edilen sonuçlar ışığında Engel kanunu oluşturulmuştur. Söz konusu kanun açısından bireyin geliri fazlalaştıkça bütçesinde zorunlu mallar için tahsis ettiği oran azalırken, lüks mallar için tahsis ettiği oran ise artmaktadır. Buna ilaveten kanun, giyim ve konut harcamaları için gelir artışıyla birlikte fazla değişkenlik arz etmediğini yani, farklı gelir düzeylerine sahip bireylerin giyim ve konut harcamalarının neredeyse sabit olduğunu ifade etmektedir. Engel kanunundan hareketle Engel eğrilerini elde etmek mümkündür. İlgili eğriler doğrusal veya doğrusal olmayan fayda fonksiyonlarından hareketle türetilmektedir (Altunç vd., 2016: 378). Engel Eğrisi, gelirin bir fonksiyonu olarak belirli bir malın talebinin farklı gelir seviyelerinde o maldan ne kadar satın alınmak istendiğini gösteren bir eğridir. Engel Eğrisi üzerinde gelir değişimleri karşısında talep edilen miktarın değiştirilmesi biçiminde gösterilen tepkinin şiddeti talebin gelir esnekliğinden faydalanılarak ölçülebilir (Dinler, 2017: 91-92). Şayet esneklik değeri pozitif ise ilgili mal normal, negatif ise düşük ve bir değerinden daha fazla olması lüks mal biçiminde sınıflandırılmaktadır (Yaylalı, 2004: 151).

Bu çalışma, Erzurum ilinde öğrenim gören üniversite öğrencilerinin gelir ve toplam harcamaları arasındaki ilişkileri ortaya koymayı, harcama grupları itibarıyla toplam harcamanın nasıl bir dağılım gösterdiğini tespit etmeyi ekonomik anlamda öğrencilerin şehre olan pozitif etkilerini belirlemeyi amaçlamaktadır.

II. Metodoloji

Bu çalışmada ifade edilen amaçları gerçekleştirmek adına, Erzurum İl merkezinde eğitim ve öğretime devam eden fakülteler dikkate alınmıştır. Erzurum ilinde bulunan Atatürk Üniversitesi ve Erzurum Teknik Üniversitesi

fakültelerinde okuyan toplam 44.758 öğrenci için 381 anket gerekli iken, tabakalama yöntemi her iki üniversitede 500'er anket uygulanmasına karar verilmiştir. Hatalı anketler ayıklanmış ve 815 anket analize tabi tutulmuştur. Anketlerin geri dönüş oranı %81,5 olarak tespit edilmiştir.

Söz konusu örnek kütleye yüz yüze görüşmek suretiyle 1000 anket uygulanmıştır. Daha sonraki aşamada anketlerden elde edilen veriler Excel programına girilerek elektronik ortamda değerlendirilmiştir. Elektronik ortama dahil edilen veriler, SPSS ve EViews programları aracılığıyla analiz edilmiştir. Çalışma kapsamında Erzurum il merkezinde eğitim öğretim faaliyeti yürüten tüm fakülteler dikkate alınmış fakat bazı fakültelerden anketlere geri dönüş sağlanamadığı için ilgili fakülteler analizlere katılmamıştır. Anket uygulamasının gerçekleştirildiği 2015-2016 eğitim-öğretim yılı itibariyle uygulanan 815 anketin fakültele göre dağılımı Tablo 1'de verilmektedir.

Tablo 1: Fakültele Göre Uygulanan Anketlerin Dağılımı

Fakülte	Frekans	Yüzde	Fakülte	Frekans	Yüzde
İkt. ve İd. Bil.	229	28.1	Mim.Güz. San.	7	0.9
Sağlık Bilimleri	22	2.7	Edebiyat	135	16.6
Diş Hekimliği	9	1.1	Tıp	20	2.5
İlahiyat	31	3.8	Ziraat	19	2.3
Su Ürünleri	1	0.1	Eğitim	64	7.9
Turizm	11	1.3	Fen	82	10.1
Mühendislik	178	21.8	Güzel Sanatlar	7	0.9

Tablo 1'de de görüldüğü gibi 815 anket %28.1'i İktisadi ve İdari Bilimler, %21.8'i Mühendislik, %16.6'sı Edebiyat, %10.1'i Fen, %7.9'u Eğitim, %3.8'i İlahiyat, %2.7'si Sağlık Bilimleri, %2.5'i Tıp, %2.3'ü Ziraat, %1.3'ü Turizm, %1.1'i Diş Hekimliği, ve %0.9'u ise Mimarlık ve Güzel Sanatlar fakültelerinde yapılmıştır. Tablo 2'de örneklem özellikleri yer almaktadır.

Tablo 2: Örneklem Özellikleri

Değişken	F.	%	Değişken	F.	%
Cinsiyet			Ailedeki Fert Sayısı		
Kız	396	48.5	1-3	89	10.9
Erkek	419	51.5	4-6	523	64.1
Yaş			7-9	143	17.6
17'den az	22	2.7	10 ve üzeri	60	7.4
18-21	546	66.9	Barınılan Yer		
22-24	217	26.6	Devlet yurdu	296	36.3
25 ve üstü	30	3.8	Özel yurt	147	18.1
Medeni Hal			Aile	173	21.2
Evli	29	3.5	Ev (arkadaş)	150	18.5

Bekar	786	96.5	Evde tek	22	2.7
Öğrenim Şekli			Akraba	11	1.3
Örgün	519	63.7	Diğer	16	1.9
İkinci Öğ.	296	36.3	Aile Reisinin mesleği		
Aile Reisinin Eğitim Durumu			Memur	191	23.3
Okur-yazar değil	137	16.8	İşçi	132	16.1
İlköğretim	184	22.6	Esnaf	94	11.5
Ortaöğretim	146	17.9	Serbest	98	12.0
Lise	197	24.2	Çiftçi	82	10.1
Üniversite	129	15.8	Emekli	179	21.9
Lisansüstü	22	2.7	İşsiz	34	5.1

Tablo 2'ye bakıldığında anket uygulaması gerçekleştirilen 815 öğrencinin %48.5'inin kız ve %51.5'inin ise erkek olduğu görülmektedir. Öğrencilerin %66.9'unun yaşı 18-21 yaş arasında, %96.5'i bekar, %63.7'si örgün öğretim öğrencisidir. Ayrıca, anketimize en fazla katılım ailesindeki fert sayısı 4-6 arasında olan 523 birey tarafından gerçekleştirilmiştir. Öğrencilerin %36.3'ü devlet yurdunda barınmakta ve %23.3'ünün aile reisinin mesleği ise memurdur.

Öğrencilerin aylık ortalama gelirleri harçlık ve burs olmak üzere başlıca iki kaynaktan elde edilmektedir. Öğrencilerin gelirlerini harcama grupları arasında nasıl paylaştıklarını incelemek adına konu ile ilgili literatür ışığında çalışmada 12 adet harcama grubu tanımlanmıştır. Söz konusu harcama grupları; gıda, giyim, barınma, ulaşım, haberleşme, kişisel bakım, eğitim-öğretim, eğlence, sosyo-kültürel, şans oyunları, alkollü içecekler, sigara ve tütün mamülleri ve diğer harcamalardan oluşmaktadır.

Gelir ve harcama arasındaki ilişkiyi gösteren Engel eğrilerinin tahmininde farklı fonksiyonel biçimler ele alınmaktadır. Bağımlı değişken olarak sembolize edilen Y, öğrenci gelirini, bağımsız değişken anlamında değerlendirilen X, herhangi bir mal grubu açısından toplam harcamayı ve e ise herhangi bir harcama grubu için gelir esnekliği olmak üzere literatürde sıklıkla kullanılan dokuz fonksiyonel form Tablo 3'de gösterilmektedir (Şenesen ve Selim, 1995: 209). Çalışmada ilgili kalıplar harcama grupları açısından ayrı ayrı denenmek suretiyle verilere en fazla uyum sağlayabilecek fonksiyonel biçim göz önünde bulundurularak gelir esneklikleri tespit edilmiştir.

Tablo 3: Alternatif Fonksiyon Biçimleri

Biçimler	Fonksiyon	Esneklik
Doğrusal	$Y = b_0 + b_1X$	$e = b_1(X/Y)$
Ters Fonksiyon	$Y = b_0 - b_1(1/X)$	$e = b_1(1/XY)$
Yarı Logaritmik	$\ln Y = b_0 + b_1X$	$e = b_1(X)$
Yarı Logaritmik	$Y = b_0 + b_1 \ln X$	$e = b_1(1/Y)$
Çift Logaritmik	$\ln Y = b_0 + b_1 \ln X$	$e = b_1$
Log Ters	$\ln Y = b_0 - b_1(1/X)$	$e = b_1(1/X)$
Working-Leser	$Y/X = b_0 + b_1 \ln X$	$e = 1 + b_1(X/Y)$
Orana Doğrusal	$Y/X = b_0 + b_1X$	$e = 1 + b_1X(X/Y)$
Orana Ters	$Y/X = b_0 - b_1(1/X)$	$e = b_0(X/Y)$

III. Veri ve Literatür Özeti

Literatürde gelir ve harcama bağıntısını gösteren Engel eğrilerini tespit etmeye çalışan yerli ve yabancı niteliğe sahip fazla sayıda çalışmanın bulunduğu görülmektedir. Gelir ve harcama arasındaki ilişki hem hanehalkları bağlamında ve hem de üniversite öğrencileri bağlamında yaygın bir biçimde incelenmiştir. Örneğin, hanehalkı açısından Houthakker (1957), gıda, giyim, konut ve diğer harcamalar şeklinde tanımlanan harcama grupları için, Giles ve Hampton (1985), Yeni Zelanda ülkesinde sekiz harcama grubu için, Tansel (1986), 1978-79 dönemi verilerini dikkate alarak Türkiye'deki hanehalkının onbir harcama grubu için, Kasnakoğlu (1991), 1987 yılı verileri ile dokuz fonksiyonel kalıptan faydalanarak, Özer (1992), beş farklı tüketim fonksiyonu aracılığıyla Erzurum ilinde, Şenesen ve Selim (1995), 1987 verileri ile Türkiye'de on farklı harcama grubu için, Özer (1999), 1987 ve 1994 yıllarına ait veriler ışığında Türkiye için, Ahçıhoca ve Ertek (2000), Kuzey Kıbrıs'ta oniki harcama grubu için, Butrica vd. (2005), Amerika'da sekiz adet harcama grubu için, Tarı ve Pehlivanoglu (2007), Kocaeli ili için, Altunç vd. (2016), Muş ilinde yaşayan hanehalkının tüketim davranışını oniki adet harcama grubu için analiz etmişlerdir.

Türkiye'deki üniversite öğrencilerinin gelir ve harcamaları arasındaki ilişkileri analiz eden çalışmalardan bazıları ise aşağıda kronolojik olarak ifade edilmektedir.

Karahasanoğlu (1974), Eskişehir ilinde öğrenim gören öğrencilerin gelirleri ve harcamaları arasındaki ilişkiyi analiz etmiştir. Çalışmada toplam harcama içerisindeki gıda harcamalarının payı yaklaşık %39 oranındadır.

Tan vd. (1998), Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi bünyesinde eğitim ve öğretim faaliyetleri içerisinde yer alan öğrencilerin gelirleri ve harcamaları arasındaki ilişkiyi tespit etmeye çalışmışlardır. Sonuç olarak, gıda harcamalarının toplam harcama içerisinde en yüksek paya sahip olduğu görülmüştür.

Yaylalı vd. (2006), Türkiye bünyesinde devlet ve vakıf üniversitelerinde öğrenim gören öğrencilerin gelir ve harcamaları arasındaki ilişkiyi belirlemişlerdir. Sonuç olarak öğrencilerin harcama kalıplarının büyük oranda farklılaştığına ulaşılmıştır.

Tarı vd. (2006), Kocaeli Üniversitesi'nde öğrenim gören öğrencileri gelir ve harcama ilişkisini incelemişlerdir. Sonuç olarak, erkek öğrencilerin marjinal tüketim eğilimlerinin kız öğrencilerin marjinal tüketim eğilimlerinden %3,1 oranında daha düşük olduğu vurgulanmıştır.

Kaşlı ve Serel (2008), Balıkesir Üniversitesi Gönen Meslek Yüksekokulu'nda öğrenim gören öğrencilere anket uygulayarak gelir ve harcama arasındaki ilişkiyi ortaya koymuşlardır. Sonuçta, öğrencilerin aylık gelirlerinin %34'lük kısmını eğlence, %23'lük kısmını barınma-elektrik-su-gaz ve iletişim, %18'lik bölümünü yiyecek-içecek, %11'lik bölümünü giyim, %10'luk kısmını ulaşım ve %4'lük kısmını kırtasiye giderlerine tahsis ettikleri belirlenmiştir.

Ada ve Bilgili (2008), Atatürk Üniversitesi içerisinde öğrenim gören öğrencilerin gelir ve harcama kalıplarını araştırmışlardır. Bu çalışmada, öğrencilerin aylık harcamalarının %35'lik kısmının gıda, %30'luk kısmının barınma, %17'lik kısmının haberleşme, %5'lik kısmının giyim, %4'lük kısmının kitap ve eğlence, %3'lük kısmının kırtasiye ve %2'lik kısmının ise ulaşım harcamalarına ayrıldığı tespit edilmiştir.

Yaylalı vd. (2009), Selçuk Üniversitesi Seydişehir Meslek Yüksekokulu bünyesinde eğitim öğretim faaliyeti içerisinde yer alan öğrencilere uygulanan anketten hareketle, gelir ile harcama arasındaki ilişkileri analiz etmişlerdir. Sonuç olarak; giyim, kültür-eğlence ve kişisel bakım harcamalarının birim esnekliğe yakın fakat zorunlu harcamalar, şans oyunları harcamasının lüks harcamalar ve gıda, barınma, eğitim, ulaşım ve haberleşme harcamalarının ise zorunlu harcamalar arasında yer aldığı belirlenmiştir.

Zortuk (2009), Dumlupınar Üniversitesinde yer alan öğrencilere anket uygulayarak gelir ve harcama ilişkisini gösteren Engel eğrisini araştırmıştır. Neticede, cinsiyet açısından harcamaların farklılaştığını, erkekler için eğitim harcamalarının zorunlu olduğu ve genel anlamda barınma harcamalarının zorunlu harcamalar içinde değerlendirilebileceği görülmüştür.

Özer vd. (2010), Atatürk Üniversitesi'nde eğitim öğretim faaliyeti içerisinde yer alan öğrencilerin gelir ile harcama arasındaki ilişkileri belirlemeye çalışmışlardır. Sonuç olarak, şans oyunları harcamaları haricinde yer alan diğer tüm harcama gruplarının zorunlu harcamalar içerisinde yer aldığı ifade edilmiştir.

Yayar ve Demir (2013), Gaziosmanpaşa Üniversitesi bünyesinde öğrenim gören öğrencilerin gelir ile harcama grupları arasındaki ilişkileri analiz etmişlerdir. Çalışmada, öğrencilerin toplam aylık gelirinin yaklaşık 13.000.000 TL olduğu ve yaklaşık 12.000.00 TL'sinin il içinde harcadığı sonucuna varılmıştır.

Arslan (2014), Çankırı Karatekin Üniversitesi öğrencilerinin gelir ve harcamaları arasındaki ilişkileri incelemiştir. Sonuç olarak üniversitenin ile önemli bir ekonomik katkı sağladığı tespit edilmiştir.

Dilek vd. (2015), Kastamonu Üniversitesi'nde kayıtlı Kırgız öğrencilere anket uygulayarak yabancı öğrencilerin gelir ile harcama ilişkilerini incelemiştir. Sonuç olarak, Kastamonu Üniversitesi'nde eğitim gören Kırgız öğrencilerin düşük aylık bütçeyle yaşamlarını idame ettirdikleri ve bütçelerinin önemli bölümünü zorunlu mallara harcadıkları görülmüştür.

Korkmaz (2015), Bayburt Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi bünyesindeki öğrencilerin gelir ile harcama ilişkisini analiz etmiştir. Sonuç olarak, 432 TL tutarında aylık harcama yapıldığı ve öğrencilerin yıllık yaklaşık 16.000.000 TL tutarında ekonomik bir katkıda buldukları tespit edilmiştir.

Çayın ve Özer (2015), Muş Alparslan Üniversitesi bünyesinde öğrenim gören öğrencilerin gelir ile harcama kalıpları arasındaki ilişkileri tespit etmeye çalışmışlardır. Sonuçta, gelir ve harcama kalıpları arasındaki fonksiyonel ilişki tespit edilip ayrıca ortalama tüketim eğiliminin %97,1 olduğu belirlenmiştir.

Yavuzçehre (2016), Pamukkale Üniversitesi örneğinde üniversite öğrencilerinin şehire yapmış oldukları olumlu etkileri belirlemeyi amaçladıkları çalışmada Pamukkale üniversitesinin şehrin ekonomik anlamda gelişimi açısından olumlu yönde ve tamamlayıcı nitelikte faaliyetler gösterdiği vurgulanmıştır.

IV. Ampirik Bulgular

Çalışma içerisinde değerlendirilen üniversite öğrencilerinin aylık ortalama tüketim, tasarruf, ve gelir değerleri Tablo 4'te verilmektedir.

Tablo 4: Öğrencilerin Aylık Ortalama Gelir, Tüketim ve Tasarrufları

Gelir-Tasarruf-Tüketim	Genel	Erkek	Kadın
Ortalama Gelir (TL)	740,343	393,500	346,843
Ortalama Tüketim (TL)	722,939	384,173	338,766
Ortalama Tasarruf (TL)	17,404	9,327	8,077
Ortalama Tüketim Eğilimi (%)	97,6	97,6	97,7
Ortalama Tasarruf Eğilimi (%)	2,4	2,4	2,3

Tablo 4 incelendiğinde, çalışma kapsamında yer alan öğrencilerin aylık ortalama gelirleri 740,343 TL, ortalama harcamaları 722,939 TL, aylık ortalama tasarrufları ise 17,404 TL tutarındadır. Erkek öğrencilerin ortalama gelirleri 393,500 TL, ortalama harcamaları 384,173 TL, aylık ortalama tasarrufları ise 9,327 TL ve kadın öğrencilerin ortalama gelirleri 346,843 TL, ortalama harcamaları 338,766 TL, aylık ortalama tasarrufları ise 8,077 TL tutarındadır. Öğrenciler içerisinde erkeklerin ortalama tüketim eğilimi %97.6, kadınların ortalama tüketim eğilimi %97.7 ve genel anlamda öğrencilerin ortalama tüketim eğilimi ise %97,6 oranındadır.

Öğrencilerin gıda harcamaları yaklaşık olarak 117.478,00 TL, giyim-ayakkabı harcamaları 66.171,00 TL, barınma harcamaları 123.797,00 TL, ulaşım harcamaları 64.214,00 TL, haberleşme harcamaları 29.863,00 TL, kişisel bakım harcamaları 30.593,00 TL, eğitim-öğretim harcamaları 47.968,00 TL, eğlence harcamaları 35.360,00 TL, sosyo-kültürel harcamaları 24.070,00 TL, şans oyunları harcamaları 6.880,00 TL, alkollü içecekler, sigara ve tütün mamulleri harcamaları 21.785,00 TL ve diğer harcamaları ise 20.657,00 TL'dir. Öğrencilerin harcama gruplarının aylık ortalama gelir içindeki payları Tablo 5'te görülmektedir.

Tablo 5: Toplam Gelir İçerisinde Harcama Gruplarının Payları (%)

Harcama Grupları	Genel	Bay	Bayan	Harcama Grupları	Genel	Bay	Bayan
Gıda	19,4	18,58	20,0	Eğitim-Öğretim	7,9	7,8	7,9
Giyim-Ayakkabı	10,9	10,8	11,1	Eğlence	5,8	6,1	5,6
Barınma	20,5	20,3	20,6	Sosyo-Kültürel	3,9	4,1	3,8
Ulaşım	10,6	12,2	9,1	Şans Oyunları	1,1	1,2	1,0
Haberleşme	4,9	5,2	4,6	Alk. İç., Sig., Tütün Mam.	3,6	3,3	3,8
Kişisel Bakım	5,1	5,1	5,1	Diğer	3,4	3,1	3,7

Tablo 5'te genel olarak aylık ortalama gelirin büyük bir bölümünün barınma harcamasına ayrıldığı göze çarpmaktadır. İlgili harcamalar içerisinde en az pay ise şans oyunları harcamalarına aittir. Toplam harcama ile gelir arasındaki ilişkinin tespiti için Keynes tarafından ortaya atılan mutlak gelir hipotezi doğrultusunda 1 no.lu denklem kullanılmıştır. Denklemde yer alan bağımlı değişken C, toplam tüketim harcamasını, bağımsız değişken olan Y, Aylık ortalama geliri, β_0 parametresi, gelirden bağımsız olan otonom tüketimi ve β_1 parametresi ise marjinal tüketim eğilimini göstermektedir.

$$C = \beta_0 + \beta_1 Y \quad (1)$$

Çalışmada ele alınan tüketim harcamaları ve marjinal tüketim eğilimleri kapsamında cinsiyetler açısından herhangi bir farklılık bulunup bulunmadığının tespitinde 2 no.lu denklemden faydalanılmıştır.

$$C_j = \beta_0 + \beta_1 Y_j + \beta_2 D + \beta_3 Z + u_j \quad (2)$$

2 no.lu tüketim fonksiyonunda yer alan bağımlı değişken C_j , j'inci öğrenci için aylık tüketim harcamayı, bağımsız değişken olan Y_i , j'inci öğrenci için aylık geliri, cinsiyet gölge değişkeni olarak ifade edilen D, 0 ise kadın 1 ise erkek öğrenciyi ve erkek ile kadın öğrencilerin marjinal tüketim eğilimlerindeki farkı gösteren yapay değişken Z ($Z = D * X$) yer almaktadır. Tahmin edilen model Tablo 6'da verilmektedir.

Tablo 6: Cinsiyet Gölge Değişkenli Model İçin Tahmin Sonuçları

Değişken	Katsayı	St. Hata	t-İstatistiği	Prob.
Sabit	70.47988	12.78674	5.511949	0.0000
X	0.876047	0.016213	54.03271	0.0000
D	19.15517	1.634260	11.72100	0.0000
Z	-0.014328	0.001159	-12.362381	0.0000
R²				
		0.896431	Akaike Kriteri	12.41708
Düz. R²				
		0.896049	Schwarz Kriteri	12.44015
Log Olabilirlik				
		-5062.170	Hannan-Quinn Kri	12.42594
F İstatistiği				
		2342.736	Durbin- Watson İs.	1.990503
Prob. (F İstatistiği)				
		0.000000		

Tablo 6'ya bakıldığında, %1 önem düzeyinde modelde yer alan tüm katsayıların (β_0 , β_1 , β_2 ve β_3) istatistiki açıdan anlamlı oldukları tespit edilmiştir. Ayrıca, erkek öğrencilerin otonom tüketimlerinin 89,634 TL ($70,479+19,155$) olduğu ve kadın öğrencilerin otonom tüketimlerinin ise 70,479 TL olduğu tablodan görülmektedir. Benzer şekilde, erkek öğrencilerin marjinal tasarruf eğilimi 0,138 ve kadın öğrencilerin marjinal tasarruf eğilimi ise 0,124 ($1-0,876$)'tür.

Erzurum ilinde öğrenim gören öğrencilerin tüketim

$$C_i = b_0 + b_1 Y_i + b_2 D + b_3 Z + u_i \quad (3)$$

3 no.lu tüketim fonksiyonunda yer alan bağımlı değişken C_j , j'inci öğrenci için aylık tüketim harcamayı, bağımsız değişken olan Y_i , j'inci öğrenci için aylık geliri, öğrenim şekli gölge değişkeni olarak ifade edilen D, 0 ise birinci öğrenim 1 ise ikinci öğrenimi ve birinci ile ikinci öğrenim öğrencilerinin marjinal tüketim eğilimlerindeki farklılığı gösteren yapay değişken Z ($Z = D * X$) yer almaktadır. Bu bağlamda elde edilen analiz sonuçları Tablo 7'de görülmektedir.

Tablo 7: Öğrenim Şekli Gölge Değişkenli Model İçin Tahmin Sonuçları

Değişken	Katsayı	St. Hata	t-İstatistiği	Prob.
	89.47332	14.48844	6.175497	0.0000
X	0.869208	0.015938	54.53783	0.0000
D	-12.08950	17.93583	-0.674042	0.5005
Z	-0.005054	0.020912	-0.241688	0.0091
R²				
	0.896675	Akaike Kriteri	12.41473	
Düz. R²				
	0.896294	Schwarz Kriteri	12.43779	
Log Olabilirlik				
	-5061.208	Hannan-Quinn	12.42358	
F İstatistiği				
	2348.909	Durbin- Watson	1.987666	
Prob. (F İstatistiği)				
	0.000000			

Tablo7'ye bakıldığında, D olarak ifade edilen gölge değişkene ait b_2 katsayısının %5 önem düzeyinde istatistiki bakımdan anlamlı olmadığı ancak Z gölge değişkenine ait katsayısının ise aynı önem düzeyinde anlamlı olduğu görülmektedir. Bu bağlamda, birinci ve ikinci öğrenim öğrencilerinin otonom tüketimleri arasında istatistiki açıdan anlamlı bir fark bulunmamasına rağmen birinci öğrenim öğrencileri için marjinal tüketim eğiliminin 0,869 ve ikinci öğrenim öğrencileri için marjinal tüketim eğiliminin 0,864 olduğunu söylemek mümkündür.

Literatürde ele alınan dokuz adet fonksiyon çerçevesinde harcama gruplarına yönelik gerçekleştirilen tahminler uyum açısından iktisadi, istatistiki ve ekonometrik kriterler bağlamında incelenerek söz konusu modellerden verilere en iyi uyum sağlayan modeller her bir harcama grubu için tespit edilmiştir. Öğrencilerin genel harcamalarını ifade eden model dokuz fonksiyonel kalıptan faydalanarak ve diğer oniki harcama grubu ise doğrusal, yarı logaritmik, ters fonksiyon, Working-Leser, orana doğrusal ve orana ters kalıplardan hareketle karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir. Söz konusu kalıplar vasıtasıyla elde edilen fonksiyonel kalıpları Tablo 8'de görmek mümkündür.

İlgili kalıplar için değişen varyans sorununun varlığı Breusch-Pagan-Godfrey testinden faydalanarak belirlenmiştir. Gerçekleştirilen test neticesinde araştırmada yer alan tüm modeller için değişen varyans sorunu bulunmaktadır. Ayrıca, otokorelasyon sorununun varlığı Breusch-Godfrey Serial Correlation LM testinden faydalanarak tespit edilmiştir. Sonuç olarak tahmin edilen tüm modellerde %1 önem düzeyinde otokorelasyon olmadığı görülmüştür. Bu çalışmadaki modeller yapısal analiz, iktisadi politika yapımı ve öngörü amaçları içerisinde sadece yapısal bir analiz yapmak amacıyla kullanılmaktadır. Dolayısıyla değişen varyans sorununun önemli bir sorun oluşturmadığı düşünülmektedir.

Tablo 8: Harcama Gruplarına Ait Model Tahmin Sonuçları

Gıda Harcamaları (Working Leser)					Giyim-Ayakkabı Harcamaları (Working Leser)					Barınma Harcamaları (Working Leser)				
Değişken	Katsayı	St. Hata	t-İstatistiği	Prob.	Değişken	Katsayı	St. Hata	t-İstatistiği	Prob.	Değişken	Katsayı	St. Hata	t-İstatistiği	Prob.
Sabit	-1.030007	0.061613	-16.71740	0.0000	Sabit	-0.715879	0.048409	-14.78822	0.0000	Sabit	-0.948192	0.096309	-9.845339	0.0000
lnX	-0.204310	0.009508	-21.48784	0.0000	lnX	-0.136113	0.007470	-18.22012	0.0000	lnX	-0.194033	0.014862	-13.05527	0.0000
R ²	0.362216	Akaike Kriteri	-0.799323		R ²	0.289939	Akaike Kriteri	-1.281704		R ²	0.173310	Akaike Kriteri	0.094053	
Düz. R ²	0.361432	Schwarz Kriteri	-0.787782		Düz. R ²	0.289066	Schwarz Kriteri	-1.270162		Düz. R ²	0.172293	Schwarz Kriteri	0.105594	
Log Olabilirlik	327.7242	Hannan-Quinn Kri	-0.794893		Log Olabilirlik	524.2942	Hannan-Quinn Kri	-1.277274		Log Olabilirlik	-36.32644	Hannan-Quinn Kri	0.098482	
F İstatistiği	461.7272	Durbin- Watson İs	1.861018		F İstatistiği	331.9727	Durbin- Watson İs	1.835240		F İstatistiği	170.4400	Durbin- Watson İs	1.945400	
Prob. (F İstatistiği)	0.000000				Prob. (F İstatistiği)	0.000000				Prob. (F İstatistiği)	0.000000			
Breusch-Godfrey LM Test	2.484772	Prob.	0.0595		Breusch-Godfrey LM Test	2.790174	Prob.	0.0620		Breusch-Godfrey LM Test	0.315993	Prob.	0.7292	
Breusch-Pagan-Godfrey	17.74418	Prob.	0.0000		Breusch-Pagan-Godfrey	26.46866	Prob.	0.0000		Breusch-Pagan-Godfrey	83.45281	Prob.	0.0000	
Ulaşım Harcamaları (Orana Doğrusal)					Haberleşme Harcamaları (Orana Doğrusal)					Kişisel Bakım Harcamaları (Orana Doğrusal)				
Değişken	Katsayı	St. Hata	t-İstatistiği	Prob.	Değişken	Katsayı	St. Hata	t-İstatistiği	Prob.	Değişken	Katsayı	St. Hata	t-İstatistiği	Prob.
Sabit	0.093246	0.007383	12.62904	0.0000	Sabit	0.020995	0.005196	4.040618	0.0001	Sabit	0.005509	0.005638	0.977162	0.3288
X	-8.67E-05	8.76E-06	-9.903709	0.0000	X	7.06E-05	6.16E-06	11.45276	0.0000	X	9.51E-05	6.69E-06	14.22705	0.0000
R ²	0.107538	Akaike Kriteri	-1.739504		R ²	0.138775	Akaike Kriteri	-2.442219		R ²	0.199141	Akaike Kriteri	-2.279023	
Düz. R ²	0.106441	Schwarz Kriteri	-1.727974		Düz. R ²	0.137717	Schwarz Kriteri	-2.430689		Düz. R ²	0.198157	Schwarz Kriteri	-2.267492	
Log Olabilirlik	711.7178	Hannan-Quinn Kri	-1.735079		Log Olabilirlik	998.4253	Hannan-Quinn Kri	-2.437794		Log Olabilirlik	931.8413	Hannan-Quinn Kri	-2.274598	
F İstatistiği	98.08345	Durbin- Watson İs	2.001073		F İstatistiği	131.1656	Durbin- Watson İs	1.887154		F İstatistiği	202.4089	Durbin- Watson İs	1.888480	
Prob. (F İstatistiği)	0.000000				Prob. (F İstatistiği)	0.000000				Prob. (F İstatistiği)	0.000000			
Breusch-Godfrey LM Test	1.010231	Prob.	0.3646		Breusch-Godfrey LM Test	1.123353	Prob.	0.3257		Breusch-Godfrey LM Test	1.638961	Prob.	0.1948	
Breusch-Pagan-Godfrey	74.30728	Prob.	0.0000		Breusch-Pagan-Godfrey	14.85894	Prob.	0.0001		Breusch-Pagan-Godfrey	14.87413	Prob.	0.0001	
Eğitim-Öğretim Harcamaları (Orana Doğrusal)					Eğlence Harcamaları (Orana Doğrusal)					Sosyo-Kültürel Harcamalar (Orana Doğrusal)				
Değişken	Katsayı	St. Hata	t-İstatistiği	Prob.	Değişken	Katsayı	St. Hata	t-İstatistiği	Prob.	Değişken	Katsayı	St. Hata	t-İstatistiği	Prob.
Sabit	0.027943	0.009119	3.064421	0.0023	Sabit	-0.034334	0.006750	-5.086417	0.0000	Sabit	-0.026116	0.005652	-4.620941	0.0000
X	-0.000121	1.08E-05	-11.20519	0.0000	X	0.000164	8.01E-06	20.43565	0.0000	X	0.000115	6.70E-06	17.16832	0.0000
R ²	0.133634	Akaike Kriteri	-1.317351		R ²	0.339080	Akaike Kriteri	-1.918842		R ²	0.265841	Akaike Kriteri	-2.274098	
Düz. R ²	0.132569	Schwarz Kriteri	-1.305821		Düz. R ²	0.338268	Schwarz Kriteri	-1.907311		Düz. R ²	0.264939	Schwarz Kriteri	-2.262568	
Log Olabilirlik	539.4793	Hannan-Quinn Kri	-1.312926		Log Olabilirlik	784.8874	Hannan-Quinn Kri	-1.914416		Log Olabilirlik	929.8321	Hannan-Quinn Kri	-2.269673	

F İstatistiği	125.5563	Durbin- Watson İs.	1.789524	F İstatistiği	417.6156	Durbin- Watson İs.	1.850335	F İstatistiği	294.7512	Durbin- Watson İs.	2.015494
Prob. (F İstatistiği)	0.000000			Prob. (F İstatistiği)	0.000000			Prob. (F İstatistiği)	0.000000		
Breusch-Godfrey LM Test	1.284351	Prob.	0.2052	Breusch-Godfrey LM Test	2.465868	Prob.	0.0856	Breusch-Godfrey LM Test	0.640239	Prob.	0.5274
Breusch-Pagan-Godfrey	18.68413	Prob.	0.0000	Breusch-Pagan-Godfrey	191.4907	Prob.	0.0000	Breusch-Pagan-Godfrey	123.3188	Prob.	0.0000

Tablo 8: Harcama Gruplarına Ait Model Tahmin Sonuçları (devamı)

Şans Oyunları (Orana Doğrusal)					Alkollü İçecek Sigara ve Tütün Mamülleri (Orana Doğrusal)					Diğer Harcamalar (Working Leser)				
Değişken	Katsayı	St. Hata	t-İstatistiği	Prob.	Değişken	Katsayı	St. Hata	t-İstatistiği	Prob.	Değişken	Katsayı	St. Hata	t-İstatistiği	Prob.
Sabit	-0.019063	0.004665	-4.085965	0.0000	Sabit	-0.062488	0.008440	Sabit	-0.062488	Sabit	-0.208416	0.039414	-5.287893	0.0000
X	4.86E-05	5.53E-06	8.778684	0.0000	X	0.000157	1.00E-05	X	0.000157	X	0.040157	0.006082	6.602124	0.0000
R ²	0.086487	Akaike Kriteri	-2.657648		R ²	0.231373	Akaike Kriteri	-1.472099		R ²	0.050886	Akaike Kriteri	-1.692837	
Düz. R ²	0.085364	Schwarz Kriteri	-2.646118		Düz. R ²	0.230429	Schwarz Kriteri	-1.460569		Düz. R ²	0.049718	Schwarz Kriteri	-1.681295	
Log Olabilirlik	1086.320	Hannan-Quinn Kri	-2.653223		Log Olabilirlik	602.6166	Hannan-Quinn Kri	-1.467674		Log Olabilirlik	691.8310	Hannan-Quinn Kri	-1.688407	
F İstatistiği	77.06530	Durbin- Watson İs	1.979346		F İstatistiği	245.0311	Durbin- Watson İs	1.995906		F İstatistiği	43.58804	Durbin- Watson İs	2.062756	
Prob. (F İstatistiği)	0.000000				Prob. (F İstatistiği)	0.000000				Prob. (F İstatistiği)	0.000000			
Breusch-Godfrey LM Test	0.052379	Prob.	0.9490		Breusch-Godfrey LM Test	0.970323	Prob.	0.3794		Breusch-Godfrey LM Test	1.714451	Prob.	0.1807	
Breusch-Pagan-Godfrey	31.56972	Prob.	0.0000		Breusch-Pagan-Godfrey	215.7983	Prob.	0.0000		Breusch-Pagan-Godfrey	6.831865	Prob.	0.0091	

Tablo 8’de gıda, giyim-ayakkabı, barınma, ulaşım, haberleşme, kişisel bakım, barınma, ulaşım, haberleşme, eğitim-öğretim, eğlence, sosyo-kültürel harcamalar, şans oyunları, sigara ve tütün mamulleri için tahmin edilen fonksiyonların %1, %5 ve %10 önem düzeylerinde katsayılar istatistiki açıdan anlamlıdır. Kişisel bakım harcamaları için tahmin edilen modelde sabit katsayının istatistiki bakımdan anlamsız olduğu bulunmuştur. Ayrıca, F testine ait prob. değeri %1 önem düzeyinden daha düşük olduğu için tüm modellerin bir bütün olarak anlamlı olduğunu söylemek mümkündür. Harcama gruplarına ait hesaplanan gelir esneklikleri Tablo 9’da görülmektedir.

Tablo 9: *Harcama Gruplarına Ait Gelir Esneklikleri*

Harcama Grupları	Fonksiyon Adı	Esneklik
Yiyecek Bever	Working-Leser	$e = 1+b_1(X/Y) = 0,79$
Giyim ve Ayakkabı	Working-Leser	$e = 1+b_1(X/Y) = 0,86$
Barınma	Working-Leser	$e = 1+b_1(X/Y) = 0,80$
Ulaşım	Orana Doğrusal	$e = 1+b_1X(X/Y)=0,93$
İletişim	Orana Doğrusal	$e = 1+b_1X(X/Y)=1,05$
Kişisel Bakım	Orana Doğrusal	$e = 1+b_1X(X/Y)=1,07$
Eğitim	Orana Doğrusal	$e = 1+b_1X(X/Y)=0,90$
Eğlence	Orana Doğrusal	$e = 1+b_1X(X/Y)=1,12$
Sosyo-Kültürel	Orana Doğrusal	$e = 1+b_1X(X/Y)=1,08$
Şans Oyunları	Orana Doğrusal	$e = 1+b_1X(X/Y)=1,03$
Alkollü İçecek Sigara ve Tütün Mamülleri	Orana Doğrusal	$e = 1+b_1X(X/Y)=1,12$
Diğer	Working-Leser	$e = 1+b_1(X/Y) = 1,04$

Tablo 9 incelendiğinde öğrenciler açısından gıda, giyim-ayakkabı, barınma, ulaşım ve eğitim-öğretim harcamalarının zorunlu harcamalar olduğu söylenebilir. Ayrıca, haberleşme, kişisel bakım, eğlence, sosyo-kültürel, şans oyunları ve diğer harcamalar ise lüks mal niteliği taşımaktadırlar.

V. Sonuç

Üniversite öğrencilerinin gelir ile harcamaları arasındaki ilişkiyi tespit etmeyi amaçlayan bu çalışmada 815 öğrenciye uygulanan anketten elde edilen veriler değerlendirilmiştir. Yapılan analizler sonucunda üniversite öğrencilerinin aylık ortalama gelirleri 740,343 TL, harcamaları 722,939 TL, tasarrufları ise 17,404 TL olarak tespit edilmiştir. Buna ilaveten, erkek öğrenciler için ortalama gelir 393,500 TL, ortalama harcama 384,173 TL ve

kadın öğrenciler için ortalama gelir 346,843 TL, ortalama harcama ise 338,766 TL olduğu görülmüştür.

Öğrencilerin gıda harcamaları yaklaşık olarak 117.478,00 TL, giyim-ayakkabı harcamaları 66.171,00 TL, barınma harcamaları 123.797,00 TL, ulaşım harcamaları 64.214,00 TL, haberleşme harcamaları 29.863,00 TL, kişisel bakım harcamaları 30.593,00 TL, eğitim-öğretim harcamaları 47.968,00 TL, eğlence harcamaları 35.360,00 TL, sosyo-kültürel harcamaları 24.070,00 TL, şans oyunları harcamaları 6.880,00 TL, alkollü içecekler, sigara ve tütün mamulleri harcamaları 21.785,00 TL ve diğer harcamaları ise 20.657,00 TL tutarındadır. İlgili göstergeler ışığında ekonomik anlamda üniversitelerin kent ekonomisine olumlu yönde katkıları olduğunu söylemek mümkündür.

Kadın öğrenciler açısından otonom tüketim 70,479 TL ve erkek öğrenciler açısından ise 89,634 TL olarak belirlenmiştir. Benzer şekilde, kadın öğrenciler için marjinal tüketim eğilimi 0,876, bay öğrencilerin için ise marjinal tüketim eğilimi 0,862 civarındadır. Yine, birinci ve ikinci öğrenim öğrencileri açısından otonom tüketim anlamında bir farklılık bulunmadığı analizler neticesinde elde edilmiştir.

Literatürden hareketle harcama gruplarına ait gelir esneklikleri ve Engel eğrilerini tahmin edebilmek adına dokuz fonksiyonel kalıptan yararlanılmıştır. Söz konusu harcama grupları arasında Working-Leser kalıbı gıda, giyim-ayakkabı, barınma ve diğer harcamalar için kullanılmıştır. Ayrıca ilgili harcama grupları dışında kalan diğer harcama grupları için ise orana doğrusal kalıptan yararlanılmıştır. Sonuç olarak, analizde yer alan öğrenciler açısından gıda, giyim-ayakkabı, barınma, ulaşım ve eğitim-öğretim harcamalarının zorunlu mal niteliğine sahip olduğu ve haberleşme, kişisel bakım, eğlence, sosyo-kültürel, şans oyunları ve diğer harcamalar lüks mal niteliğinde görüldüğü tespit edilmiştir.

Kaynaklar

- Ada, Ş. ve Bilgili, A. S. (2008), “Üniversitenin Şehrin Sosyo-Ekonomik Kalkınmasına Etkisi (Atatürk Üniversitesi Örneği), *Dokuz Eylül Üniversitesi 2. Ulusal İktisat Kongresi*, İzmir.
- Ahçıhoca, D. ve T. Ertek, T. (2000), “Consumption Patterns of Households in North Cyprus”, *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, Cilt: 1, Sayı :1, ss. 1-6.
- Akkaya, Ş. ve Pazarlıoğlu, M. V. (1995), **Ekonometri I**, 3. Baskı, Anadolu Matbaacılık, İzmir.
- Altunç, Ö. F., Aydın, C. ve Yıldırım, A. (2016), “Hanehalkı Harcamalarının Engel Eğrisi Analizi: Muş İli Merkez İlçe Örneği”, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20 (1), ss. 377-392.

- Arslan, H. (2014), “Çankırı Karatekin Üniversitesinin Kente Ekonomik Katkısı ve Öğrenci Harcamalarının Farklı Değişkenler Açısından Analizi”, *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Yıl: 6, Sayı:12, ss. 114-127.
- Butrica, B. A. J., Goldwyn, H. and Johnson, R. W. (2005), “Understanding Expenditure Patterns in Retirement”, *CRR Working Paper*, No:2005-03, ss. 1-41.
- Çayın, M. ve Özer, H. (2015), “Üniversitelerin İl Ekonomisine Katkısı Ve Öğrencilerin Tüketim Yapısı: Muş Alparslan Üniversitesi Örneği”, *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt:30, Sayı:2, ss. 131-147.
- Dilek, S., Avcı, M. ve Koçoğlu, C. M. (2015), “Talebin Gelir Esnekliği: Kastamonu Üniversitesi’nde Kırgız Öğrenciler Üzerinde Bir Uygulama”, *Kastamonu Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Sayı:8, ss. 7-15.
- Giles, D. E. A. and Hampton, P. (1985), “An Engel Curve Analysis of Household Expenditure in New Zealand”, *Economic Record*, 61, ss. 450-462.
- Gujarati, N. D. (2006), **Temel Ekonometri**, 4. Baskı, İstanbul: Literatür Yayınları, (Çeviri: Şenesen, Ü. Ve Şenesen G. G.).
- Houthakker, H. S. (1957), “An International Comparison of Household Expenditure Patterns, Commemorating The Centenary of Engel’s Law”, *Econometrica*, 25 (4), ss. 532-551.
- Karahasanoğlu, T. (1974), “Eskişehir’de Tüketici Eğilimleri Ve Pazarlama Açısından Bir Değerlendirme”, *Eitua*, Yayın No:111/65, Ankara.
- Kasnakoğlu, Z. (1991), “Regional Consumption Patterns And Income Elasticities in Turkey: 1987”, *Journal of Economic Cooperation Among Islamic Countries*, 12, ss.111-116.
- Kaşlı, M. ve A. Serel (2008), “Üniversite Öğrenci Harcamalarının Analizi ve Bölge Ekonomilerine Katkılarını Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma”, *Yönetim ve Ekonomi*, Cilt: 5, Sayı: 2, ss. 99-113.
- Kokmaz, Ö. (2015), “Üniversite Öğrencilerinin Harcamalarının İl Ekonomisine Katkısı: Bayburt Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Öğrencileri Üzerine Bir Analiz”, *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, Cilt: 29, Sayı: 2, ss. 233-250.
- Özer, H. (1992), *Erzurum’da Tüketim Harcamalarının Ekonometrik Analizi*, Erzurum: Atatürk Üniv. Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- Özer, H. (2001), **Türkiye’de Hanehalkı Tüketim Harcamalarının Doğrusal Harcama Sistemi Yaklaşımıyla Analizi**, Die Yayın No: 2463, Ankara.
- Özer, H. (2004), **Nitel Değişkenli Ekonometrik Modeller: Teori Ve Bir Uygulama**, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.

- Özer, H., Akan Y. Ve Çalmaşur, G. (2010), Atatürk Üniversitesi Öğrencilerinin Gelir-Harcama İlişkisi, C.Ü. İktisadi Ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt: 11, Sayı: 1, ss. 231-249.
- Sakarya Üniversitesi İnsan Kaynakları ve Kariyer Kulübü (2005), “Sakarya Üniversitesi Öğrencileri’nin, Sakarya İline Ekonomik Katkısı”, Www.Uniaktivite.Net/Dosyalar/Sau_Rapor.Doc., Erişim Tarihi: 02.05.2017.
- Şenesen, Ü. ve Selim, R. (1995), “Consumption Patterns of Turkish Urban and Rural Households in 1987”, *Middle East Technical Univ. Studies In Development*, 22 (2), ss. 207-220.
- Tan, A., M., Akpınar, G. ve Kaşoğlu, A. N. (1998), “Üniversite Öğrencilerinin Tüketim Harcamalarının Yapısı Üzerine Bir Araştırma”, *Pazarlama Dünyası*, Sayı: 70.
- Tansel, A. (1986), “An Engel Curve Analysis of Household Expenditure in Turkey 1978-79”, *Middle East Technical Univ. Studies In Development*, 13 (3-4), ss. 239-257.
- Tarı, R., Çalışkan, Ş. ve Bayraktar, Y. (2006), “Kocaeli Üniversitesi Öğrencilerinin Gelir Ve Tüketim İlişkisi Üzerine Ekonometrik Bir İnceleme”, *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11 (1), ss. 168-179.
- Tarı, R. ve Pehlivanoğlu, F. (2007), “ Kocaeli İlinde Tüketici Davranışlarının Gelir-Harcama Grupları İlişkisi Açısından Analizi”, *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13 (1), ss. 192-210.
- Tarı, R. (2017), **İktisada Giriş**, 23. Baskı, Ekin yayınevi, Bursa.
- Yayar, R. ve Demir, D. (2013), Gaziosmanpaşa Üniversitesinin Tokat İli Ekonomisine Etkisi, *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*, Yıl: 5, Sayı: 8, ss. 106-122.
- Yaylalı, M. (2004), **Mikroiktisat**, 3. Baskı, Beta Yayınevi, İstanbul.
- Yaylalı vd., (2006), **Üniversite Gençliğinin Gelir-Harcama Kalıpları Araştırması**, Erzurum: Atatürk Üniv.Yayın No: 957.
- Yaylalı, M., Özer, H. ve Dilek, Ö. (2009), “Selçuk Üniversitesi Seydişehir Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Gelir-Harcama İlişkisi ve Meslek Yüksekokulunun İlçe Ekonomisindeki Yeri”, *10. Ekonometri ve İstatistik Sempozyumu*, Erzurum, 27-29 Mayıs 2009.
- Yavuzçehre, Savaş, P. (2016), “Üniversitelerin Kentlerine Etkileri: Denizli Pamukkale Üniversitesi Örneği”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt: 21, Sayı: 1, ss. 235-250.
- Zortuk, M. (2009), “Cinsiyet Değişkeni Bağlamında Harcama Alt Grupları ve Gelir İlişkisi: Dumlupınar Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Uygulama”, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 23, ss. 25-32.